

PAN w Kórniku, Uniwersytetu im. A. Mickiewicza i Zieleni Miejskiej w Poznaniu. Przedstawiony przez nas dobór roślin dla Poznania został szczegółowo przedyskutowany oraz z nieznacznymi poprawkami przekazany tutejszemu Zarządowi Dróg, Mostów i Zieleni. Umożliwi to nie tylko rozpoczęcie produkcji materiału szkółkarskiego, najlepiej dostosowanego do tutejszych warunków, lecz w dużym stopniu ułatwi również opracowanie najwartościowszego materiału zarówno przez projektantów, jak i przez pionierzy realizacji i konserwacji zieleni.

W proponowanym dla Poznania doborze roślin ozdobnych pominięto gatunki i odmiany mniej wartościowe, których cechy ozdobne nie przewyższają proponowanych form lub same rośliny są trudniejsze i bardziej zawodne w uprawie oraz wymagające staranniejszej fachowej opieki.

JERZY TUMIŁOWICZ

Arboretum Leśnego Zakładu

Doświadczalnego AR w Rogowie

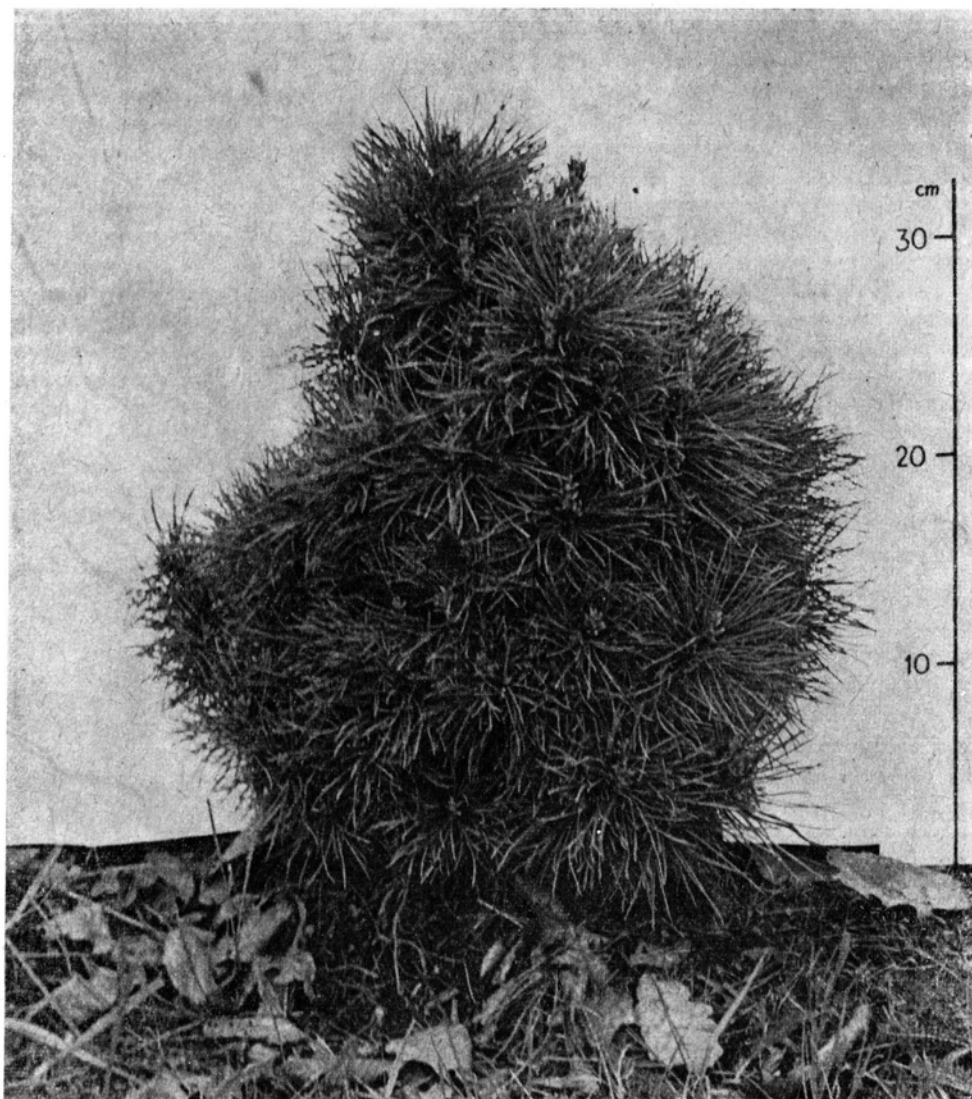
NOTATKI DENDROLOGICZNE Z ARBORETUM W ROGOWIE

Pinus sibirica Mayr *Pygmaea* (nowa forma)

W ramach badań nad przydatnością obcych gatunków drzew dla gospodarki leśnej, wiosną 1961 roku założono powierzchnię doświadczalną z limbą syberyjską (*Pinus sibirica* Mayr). Nasiona pochodzące z okolic Krasnojarska, ze stanowisk naturalnych, przekazał w 1957 roku prof. dr Franciszek Krzysik. Na powierzchni 14 arów posadzono około tysiąca 3-letnich siewek w wieźbie 1,0—1,5 metra. Powierzchnię założono na terenie odkrytym, przy bocznej osłonie młodników i drągowin sosnowych, na glebie biellicowej wytworzonej z utworów pyłowych leżących na piaskach warstwowanych luźnych i słabogliniastych.

Obecnie, w wieku 16 lat limby nie tworzą zwartego młodnika z uwagi na bardzo powolny wzrost, wypadki dochodzące do 20 procent, duże zróżnicowanie wysokości oraz wąskie, smukłe korony drzewek (ryc. 1). Cechą szczególnie rzucającą się w oczy jest duże zróżnicowanie wysokości drzew. Średnia wysokość wynosi 140 cm, a wartości skrajne 50 i 290 cm. Okazy o gorszym wzroście znajdują się głównie w środkowej części powierzchni.

Przed kilku laty, w trakcie prowadzonych obserwacji, zwrócono uwagę na okaz odbiegający wzrostem i wyglądem od pozostałych limb. Rośnie on w środkowej części powierzchni, przy prawie pełnym dostępie światła. Okaz ten nie ma wyraźnego pędu przewodniego, lecz kilka silnie skróconych pędów bocznych, o rocznych przyrostach wysokości od 1 do 4 cm. Ta karłowata forma wyróżnia się zbitą, zwartą

Ryc. 1. *Pinus sibirica* Mayr *Pygmaea* (n. f.)

budową i gęstym uigleniem. Wysokość okazu wynosi 35 cm, a średnica około 25—30 cm. Gałązki są cienkie, łukowato wygięte ku górze. Igły krótkie, od 3 do 5 cm, lekko zmierzwione (ryc. 2).

Jak wspomniano, na powierzchni rośnie również wiele niskich limb, „siedzących” o słabym wzroście, są to jednak drzewka mające wyraźny pęd główny, luźniejszą koronę o pokroju wąskiego stożka i są jakby miniaturą limb tworzących zasadnicze tło uprawy.

Opisywany okaz zostanie przesadzony w inne miejsce, gdyż z czasem zostałby zagłuszony przez sąsiednie limby.

Ryc. 2. *Cunninghamia lanceolata* Hook. f. w arboretum w Rogowie

Cunninghamia lanceolata Hook.f.

Uważa się powszechnie, że gatunek ten jest wrażliwy na mrozy i jedynie podczas bardzo łagodnych zim ma u nas szanse przetrwania w gruncie. G. Krüssmann podaje, że można go uprawiać bez zabezpieczenia przed mrozem w strefie „b”, gdzie średnie roczne minima wynoszą od 0° do —5° C. A. Rehder zalicza ten gatunek do strefy VII, w której minimalne temperatury nie przekraczają —15° C. W. Dallimore i A.B. Jackson podają jednak, że w czasie ostrej zimy 1940 roku młode okazy *Cunninghamia* rosnące w Bedgebury Pinetum (Anglia) wytrzymały przygruntową temperaturę —47° C (!?), podczas gdy rosnące obok *Araucaria araucana* K. Koch zmarzły do powierzchni gleby. Na ogół drzewo to jest u nas uprawiane w szklarniach, względnie przechowywane tam zimą.

Arboretum w Rogowie sprowadziło w 1963 roku nasiona tego gatunku z Ogrodu Botanicznego w Wuchang (Hupeh, Chiny). Nasiona skiełkowały w tym samym roku, siewki przez 5 lat trzymano w szklarni. Najlepsze okazy osiągnęły w 1967 roku ponad 1 metr wysokości. Wiosną 1968 roku dwa drzewkowate okazy mające 110 i 140 cm oraz dwa niskie, krzaczaste, posadzono na próbę w arboretum, pod okapem lekko przerzedzonego 110-letniego drzewostanu sosnowego z domieszką świerka. Ilość światła dochodząca do dna lasu wynosi około 50 procent w porównaniu z powierzchnią otwartą. Okazy zostały posadzone na żyznej glebie (bielice pyłowe cięższe na glebie lekkiej), w zacisznym, osłoniętym ze wszystkich stron miejscu. Nie stosowano żadnego zabezpieczenia przed mrozem. Dwa drzewkowate okazy przetrwały dobrze zimę 1968/69 roku, a zupełnym zaskoczeniem był brak poważniejszych uszkodzeń mrozowych po ostrej zimie 1969/70 roku.

Dla scharakteryzowania minimalnych temperatur posłużono się danymi z podokapowej, leśnej stacji meteorologicznej znajdującej się w arboretum w podobnym drzewostanie, w odległości około 450 metrów od opisanych okazów, oraz danymi ze stacji na powierzchni otwartej, w odległości 250 metrów od miejsca, w którym rośnie *Cunninghamia*. Wzięto pod uwagę absolutne temperatury minimalne na wysokości 2 metrów oraz na powierzchni gruntu (tab. 1).

Obecnie dwa najlepsze okazy *Cunninghamia* mają po 285 cm wysokości i 3 cm średnicy na wysokości 1,30 metra. Stosunkowo mała grubość stwarza konieczność

Tabela 1

Absolutne temperatury minimalne w ciągu 5 ostatnich zim

Zima	Dzień miesiąc	Stacja meteorologiczna		
		Leśna		Polna
		0,0	2,0	2,0
1968/69	13. II	—22,0	—21,8	—22,1
1969/70	1. II	—27,4	—26,8	—28,2
1970/71	5. III	—23,8	—22,8	—24,5
1971/72	16. I	—21,6	—21,8	—22,0
1972/73	18. I	—12,9	—12,7	—14,6

palikowania drzewek. Przyrosty roczne wysokości z ostatnich 5 lat wynoszą od 15 do 55 cm, przy czym najwyższa wartość dotyczy roku 1972.

Uszkodzenia mrozowe, jak dotychczas ograniczają się jedynie do nielicznego uszkodzenia końców niezdrewniałych pędów przez przymrozki jesienne. Dotyczy to prawie wyłącznie pędów bocznych. Po zimie 1972/73 roku było uszkodzonych w ten sposób około 5 % zakończeń gałązek. Są to szkody bez większego znaczenia, gdyż z pączków poniżej uszkodzenia rozwijają się nowe pędy. Drzewka są wrażliwe na okiść i nie otrząsanie śniegu może powodować łamanie bocznych gałązek u nasady pnia. Poważniejsze uszkodzenia mrozowe notuje się natomiast u dwóch niskich, krzaczastych okazów, które co roku przymarzają, a następnie odbijają do wysokości 30—50 mm.

Duża zdolność regeneracji uszkodzeń (odrosła z szyi korzeniowej) oraz łatwość rozmnażania z nasion lub drogą wegetatywną zachęcają do dalszych prób z tym gatunkiem, mającym duże wartości dekoracyjne.

Mrozoodporność, w warunkach centralnej Polski, gatunku dotychczas nie uprawianego jest zachętą do podejmowania prób wprowadzania również innych drzew i krzewów, uważanych za wrażliwe.

LITERATURA

- Dallimore W., Jackson A. B., 1966. *A Handbook of Coniferae and Ginkgoaceae*. London.
 Krüssmann G., 1972. *Handbuch der Nadelgehölze*. Berlin.
 Rehder A., 1960. *Manual of Cultivated Trees and Shrubs*. New York.

OD REDAKCJI

1. W dniu 17 lutego br. została przez pracowników naukowych Ogrodów Botanicznych i Arboretów powołana do życia Rada tych placówek, w skład której wchodzi kierownicy Ogrodów Botanicznych Uniwersytetów: Jagiellońskiego, Warszawskiego, Poznańskiego, Wrocławskiego, Lubelskiego, Śląskiego (Katowice), Ogródu Botanicznego IHAR'u w Bydgoszczy, organizującego się Ogródu Botanicznego PAN w Powsinie, oraz Arboretum w Rogowie i w Kórniku.

Na przewodniczącą Rady jednogłośnie wybrano doc. dr L. Karpowiczową, na jej zastępcą dra J. Tumiłowicza.

2. Ukazał się dodruk *Słownika nazw roślin obcego pochodzenia...* (cena 21 zł.) oraz „Suplement 1” tego *Słownika* (cena 6 zł.) Obydwa wydawnictwa są do nabycia w Księgarni Narodowej — Warszawa ul. Krakowskie Przedmieście nr 7 oraz na miejscu w Ogrózie Botanicznym Uniwersytetu Warszawskiego — Warszawa, Al. Ujazdowskie 4.

Zamówień na przesyłki pocztowe Ogród Botaniczny UW nie przyjmuje.